

דף קטו.

עין משפט א.

יו"ד סימן סא פעיף לב

לב. לג. אמר לטבח אחר שנשחטה מכור לי בני מעייה של פרה זו הרי חייב ליתן אותם לכהן^ו ומנכה לו מן הדמים.

עין משפט ב.ג.

הו"מ סימן שנו פעיף ג.

ג. ג. נתאשו הבעלים בין לפני המכירה בין לאחר המכירה קנה הלוקח הגניבה ביאוש ושינוי רשות^ז.

הגה: וי"א דאם נתאשו לאחר המכירה לא קנה הלוקח^ח דאין יאוש ושינוי רשות קונה אלא א"כ נתאשו קודם שמכר וכן נראה להורות.

ג. ד. כשהלוקח קנה ביאוש ושינוי רשות אינו מחזיר הגניבה עצמה אלא נותן דמים לבעליה אם קנאה מגנב מפורסם, ואם אינו מפורסם אינו מחזיר כלל אפי' דמיה.

הגה: שהרי אם יחזיר הבעלים צריכים לחזור וליתן ללוקח דמי המקח משום תקנת השוק^ט וע"כ ההפרש בין דמיה לדמי המקח ודאי צריך הלוקח

ו. ממשנה קל"ב וכדמפרש הר"ן שהלוקח שקלם במשקל לעצמו והרי הגזילה אצלו וע"כ הוא מחוייב ליתן לכהן ומנכה לו למוכר הדמים, אבל אם שקלן אותם המוכר רשאי הלוקח לאכלן שהראשון הוא שגזלן. וכרב שם בדף קל"ד. ועיין בט"ז ס"ק ל"א.

ז. רמב"ם פ"ה מגניבה הלכה ג' וכנוסחא הבדוקה שכתב ה"ה שם, מיהו אם קנה מגנב מפורסם אע"פ שקנה לענין שאינו צריך להחזיר הכלי, מ"מ דמים צריך להחזיר, ואם קנה מגנב שאינו מפורסם, מפני תקנת השוק אפי' דמים אינו צריך להחזיר. והב"ח הוכיח בראיות דמחזיר הלוקח הדמים, אלא שמנכה הלוקח מן דמי החפץ שנותן לבעלים דמיו שנתן לגנב מפני תקנת השוק.

ח. טור בסי' שנ"ג סעיף ו' בשם הרא"ש בב"ק פ"י סי' י"ח.

ט. דברי הרמ"א אלו הם פירוש לנוסחת הרמב"ם שהעתיק הטור בסעיף ה', וכתב בכאר הגולה אות י' דלענ"ד אין לו ענין לנוסח שהעתיק המחבר אשר העיד עליה ה"ה שהיא הנוסחא הבדוקה והאמיתית. והסמ"ע בס"ק י"א כתב שהרמ"א מאהבת הקיצור כתב סברתו על דברי המחבר מאחר די"ל שגם הב"י והמחבר מודים לזה לדינא, אלא שהם מדברים בלוקח שלא קנה אותו בפחות משויו.

ובפרישה כתב שסברא זו שכתב הרמ"א שיחזיר המותר בזה מיושבים כמה קושיות בטור ובדברי הרמב"ם, והכסף משנה האריך ביותר שם בסתירת הנוסח שהביא הטור בשם

*****
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

להחזיר לבעלים.

ויש חולקין וס"ל דיאוש ושינוי רשות קונים לגמרי^י וא"צ ליתן לו אפי' הדמים. ועיין בסי' שנ"ג סעיף ג'.

עין משפט ד. הו"מ סימן שנו סעיף ב

ב. הגונב ומכר ולא נתיאשו^ב הבעלים אפי' הוכר הגנב וכאו עדים והעידו שזה החפץ שמכרו פלוני הוא גנבו בפנינו הרי החפץ חוזר לבעליו^ל, והבעלים נותנים ללוקח הדמים שנתן לגנב מפני תקנת השוק^מ, ואח"כ הבעלים חוזרים ועושים דין עם הגנב. ואם גנב מפורסם^נ הוא לא עשו בו תקנת השוק, ואין הבעלים נותנים ללוקח כלום, אלא חוזר הלוקח ועושה דין עם הגנב ומוציא ממנו הדמים שנתן לו.

הרמב"ם.

י. טור בשם ר"י, ופירושו בין קנה מגנב מפורסם או אינו מפורסם, כיון שנתיאש קודם שלקחה הו"ל יאוש ואח"כ שינוי רשות, וא"כ אפי' שוה החפץ הרבה יותר מהדמים שנתן לגנב א"צ ליתן לבעל החפץ כלום שהרי קנאוהו לגמרי. סמ"ע ס"ק י"ג.

כ. וסתם גניבה הוי יאוש בעלים, אם נודע שידעו הבעלים מהגניבה וכמו שכתב הש"ך בסי' שנ"ג סעיף ג' ודוקא בגנב ישראל, אבל בגנב גוי אפי' בסתמא לא הוי יאוש וכמו בסי' שס"ח.

ל. רמב"ם פ"ה מגניבה הלכה ב' ופסק כר"י בב"ק קט"ו ע"א באוקימתא דרב פפא. וכתב הב"י בשם הרשב"א דאפי' בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר עשו תקנת השוק, שאם אין אתה אומר כן, אין אדם קונה דברים העשויים להשאיל ולהשכיר.

מ. פירוש מפני שקנאו בפירסום בשוק, ואם לא יחזירו לו הדמים נמצא שלא יקנה אדם מחבירו שום דבר מחשש שמא גנוב הוא ויוציאו מידו הנגנב בלא דמים. סמ"ע ס"ק ה'.

וכתב הש"ך בס"ק ד' בשם מהר"ם אלשיך דאם בא החפץ ליד הנגנב אחר שנמכר לאחר א"צ לשלם ללוקח גם את דמיו אף שידע שקנאו מתחילה דלא שייך בזה תקנת השוק, וכן כתב הסמ"ע בסי' ע"ב ס"ק י"ד כך הביא הפעמוני זהב.

נ. מימרא דרבא שם בב"ק קט"ו ע"א. אבל אם אינו גנב מפורסם אף שמפורסם לרשע בדברים אחרים צריך ליתן הדמים. ש"ך ס"ק ה'.

וגנב זה המפורסם אין הבדל אם הוא גוי או ישראל, וכ"כ הש"ך בס"ק ו', וכך פסק בפעמוני זהב מבית יהודה.

הגה: י"א דאפי' בגנב מפורסם עשו תקנת השוק ^ב וצריך להחזיר ללוקח הדמים ששילם אלא א"כ ידע הלוקח ^ע שזה הדבר שקנה גנוב שאז צריך להחזיר החפץ בלא דמים, ואפי' הגנב א"צ להחזיר לקונה את מעותיו שודאי נתן לו לשם מתנה ^ב הואיל וידע שאין זה שלו ובכל זאת קנאו.

הגה: ואם אמר הלוקח לטובה נתכוונתי להצילו מיד הגנב נאמן ^ז, וצריך להחזיר לו מעותיו לכו"ע ואפי' בגנב מפורסם.

עין משפט ו. חו"מ סימן שנו סעיף ה

ה. ט. הלוקח מגנב שאינו מפורסם בין שלקח ממנו שוה מאה במאתים ^ב או שוה מאתים במאה הרי זה נוטל הדמים מבעל הבית, ואח"כ מחזיר הגניבה מפני תקנת השוק.

עין משפט ז. חו"מ סימן שנו סעיף ט

ט. י. הגנב שהיה חייב מאה לראובן, והלך וגנב חפץ משמעון ונתן חפץ זה לראובן בסתם, ותמורת זה נתן לו עוד הלואה של מאה נוספים, ונודעה הגניבה הרי החפץ הגנוב חוזר לבעליו ואומרים שכמו שהאמינו על המאה הראשונים כך האמינו על המאה השניים שבזה לא עשו תקנת

ס. כ"כ הרא"ש בפסקיו בשם התוס'. בפ"י סי' י"ח.

ע. ובידע אפי' מגנב שאינו מפורסם צריך להחזיר החפץ בלא דמים.

ולענין אם הלוקח יכול להוציא הדמים מהגנב עצמו כשאינו מפורסם או שנאמר מתנה קא יהיב ליה כיון שידע הלוקח שהחפץ גנוב, עיין בסמ"ע, ובש"ך ס"ק ז', ובפ"ת ובט"ז.

פ. והש"ך בס"ק ז' כתב שזו שגגה וצריך הגנב להחזיר לו מעותיו דקימ"ל כרב דמעות יש לו והשיג גם על דברי הסמ"ע.

צ. כ"כ התוס' בפ' הגוזל דף קי"ד ע"ב ד"ה המכיר. וכתב הש"ך בס"ק ח'. דהיכא שהיה יכול להוציא מהגנב אף אם לא היה זה קונה, א"צ להחזיר לו מעותיו.

ק. רמב"ם פ"ה מגניבה הלכה ז', וכרבא בב"ק קט"ו ע"א וכן הלכתא.

ולא אומרים שבמתנה נתן לו כיון שנתן לו כ"כ הרבה, וכן בלקח שוה ר' בק' לא אומרים דהבין שגנוב הוא בידו כיון שקנאו כ"כ בזול, וא"כ הוי ידע שגנוב בידו והפסיד, אלא כיון שדרך העולם כשאדם צריך למעות מוזיל במכירתו או כשהקונה צריך לחפץ מוסיף הרבה במעות להשיג חפץ זה משום כך עשו בשניהם תקנת השוק ונותן לו מעותיו. סמ"ע ס"ק כ"א.

השוק י.

ומ"מ אם הגנב פירש לראובן כשנתן לו החפץ הגנוב ואמר לו הלויני על חפץ זה מאה ודאי זה משכון שעשו עליו תקנת השוק ובעל הגניבה לוקח החפץ אבל נותן לו דמיו מאה, ויחרימו בסתם ש שכך היה.

ח"מ פימן שנו פעיף י

עין משפט זז.

יא. לקח מגנב שאינו מפורסם במאה ומכרו לאחר במאה ועשרים, והוכר הגנב הרי בעל חפץ הגנוב נותן לאחרים מאה ועשרים ונוטל חפצו, וחוזר בעל החפץ ונוטל מהמוכר עשרים שהרויח ומאה נוטל מהגנב **יב.**

ואם הגנב מפורסם, נוטל כל המאה ועשרים מהלוקח מהגנב **יג.**, והולך זה ותובע הגנב במאה של הקרן, וה"ה אם מכר השני לשלישי והשלישי, לרביעי שהוא נוטל מכל אחד מה שהרויח ונוטל הקרן מהגנב, וכל אלו הדברים לפני יאוש כמו שנתבאר בסעיפים ב' ו- ג'.

יגה: ישראל שקנה מן הגנב ומכרו לישראל אחר, ובא גוי ואמר שנגנב ממנו והוציאו מהלוקח השני בדיניהם, אם הגנב מפורסם צריך הישראל הראשון להחזיר לשני מעותיו **יד.**, ואם אינו מפורסם אין צריך להחזיר

י. מבכ"ק שם קט"ו ע"א וכדפסיק רב אבהו.

ש. וכתב הש"ך בס"ק י"א דצ"ע מדוע סגי בחרם סתם, אדרבה מסתברא דצריך לישבע כדין כל הנשבעין ונוטלין אפי' בשמא, אולם בכ"מ בפ"ה ה' הלה ח' כתב רק חרם בסתם דאינו יודע מה מקום לשבועה מאחר שאינו טוענו בברי, וכתב בבאר הגולה שנראה שדינו של ה"ה שצריך לישבע קיים, דכיון שצריך לישבע כמה נתן צריך ג"כ לכלול בשבועתו שבפירוש אמר לו הלויני על חפץ זה. ובפעמוני זה כתב ליישב דברי הכסף משנה והמחבר כיון שכאן קרוב הדבר שהולוהו על המשכון דאורחא דמילתא הכי הוא ע"כ אין עליו רק חרם בסתם וע"ש.

ת. מבכ"ק קט"ו ע"א.

א. דלוקח שני שאינו יודע ממי לקחו הראשון אם מגנב מפורסם או לא אינו מחזיר החפץ בלא דמים וע"כ נותן למחזיק החפץ מאה ועשרים ששילם על החפץ, ואח"כ נוטל אותם מזה שלקח החפץ מגנב המפורסם והוא חוזר ותובע הגנב, והסמ"ע הביא שדעת הטור אינה כן אך כתב שרבינו ירוחם ומהרש"ל פסקו כדברי המחבר.

ב. ממרדכי פ' הגוזל בתרא בב"ק סי' קס"ה. דאם הגנב מפורסם לא אמרינן שהגוי משקר, שהרי הטעם שלא עשו תקנת השוק בקנה מגנב מפורסם משום שלא היה לו לקנותו

לשני מעותיו, דיכול לומר שמא הגוי משקר הוא. ועיין בסי' רכ"ד סעיף א' בהג"ה.

ח"מ סימן רפד סעיף ה

עין משפט ט.

ה. שנים שהיו באים בדרך זה בכד יין והשני בכד דבש, ונסדק ^ג הכד של הדבש, וקודם שישפך הדבש לארץ, שפך בעל הכד של היין את יינו והציל הדבש אין לו אלא שכרו הראוי לו ^ד, אם לא שאמר לו קודם לכן אציל את הדבש שלך ואתה תיתן לי דמי שלי, או שהתנה כן בפני בי"ד.

הגה: וכשבעל הדבש מוכן לשלם לשני דמי יינו, חייב ^ה זה לשפוך את יינו כדי להציל הדבש הואיל והבעלים אומרים לשלם לו יינו, ויש חולקין. נשפך הדבש לארץ הרי זה הפקר וכל המציל לעצמו מציל.

הגה: י"א אפי' לא נשפך עדיין הדבש לארץ רק שנשבר הכד בצורה כזו שהיה נשפך אם לא הציל זה הרי זה הפקר.

הגה: ה"ה היתה שריפה בעיר וברחו היהודים מן העיר מפחד הדליקה, והציל

ממנו, וטעם זה שייך ג"כ כאן ולפי החולקים בסעיף ב' ברמ"א דגם בגנב מפורסם עשו תקנה אם לא שידע הקונה שזה חפץ גנוב ג"כ, צ"ל שמייירי באופן זה. סמ"ע ס"ק כ"ג. ג. שאז אין כאן הפסד גמור שיש תקוה לצילו וע"כ לא אומרים כל הקודם זוכה. סמ"ע ס"ק ט"ו. ומשמע מדברי הסמ"ע דאם אין תקוה להצילו, אפי' עדיין לא נשפך לארץ הוי הפקר וכתב הפעמוני זהב דזה אינו לדעת הרמב"ם ומר"ן, והיה לסמ"ע להביא דבריו על דברי הרמ"א ע"ש.

ד. משנה בב"ק קט"ו ע"א וע"ב. שבעל הדבש היה שם והיה לו להתנות אבל אם לא היה שם משלם לו כל דמי יינו. סמ"ע ס"ק ט"ז.

ה. הרא"ש ב"ק פ"י סי' ט"ז. דעליו מוטל לקיים מצוות השבת אבידה כיון שאין לו הפסד. סמ"ע ס"ק י"ז. והיש חולקין הם הטור בשם הרי"ף והרמ"ה, ועיין בסי' רע"ד ובבאר הגולה שם באות ג', שכן דעת הרמב"ם בפ"ו מגזילה הלכה י"ד.

ועיין בסי' ש"ח סעיף ז' שמותר ליקח חמורו של חבירו שלא מדעתו כדי להציל את שלו ע"מ ליתן לו שכרו. והסמ"ע בס"ק י"ח כתב דכפועל העוסק במלאכתו ויש לפניו השבת אבידה, ואמר לו בעל האבידה אשלם לך כל שכר פעולתך והשב אבדתי, דצריך להשיב לו ולוקח שכר בטלתו, וכך נפסק בסי' רע"ד וכתב דצ"ל שאני הכא שיכול להנצל ולומר ניחא לי ביין שלי.

אחד כל מה שהציל הרי הוא שלו כזוכה מן ההפקר^ו.

דף קטו :

ח"מ סימן רפד פעיף ה
עיין בסעיף הקודם

עין משפט א.

ח"מ סימן רפד פעיף ג

עין משפט ב.ג.

ג. עזב אבידתו והחזיר אבידת חבירו אין לו אלא שכר הראוי לו^ז אם לא שאמר לו לפני כן אציל את שלך שהוא יקר ואתה תיתן לי דמי שלי, או שהתנה כך בפני בי"ד^ח הרי זה חייב ליתן לו דמי שלו. ואע"פ שעלה חמורו האבוד מאליו הרי זה זכה^ט במה שהתנה.

הגה: מיהו חמורו הפקר^י וכל הקודם זכה בו, ואם אין הבעלים של האבידה שם אע"פ שלא התנה והציל את של חבירו היקר הוי כהתנה.

- ו. ואם יכול להציל ע"י הדחק אין למציל אלא שכרו. ש"ך ס"ק ח'.
- ז. ממשנה בב"ק קט"ו ע"ב. ושכר הראוי היינו כמה שהיה נוטל אחר לטרוח טירחא כזו להציל חמור כזה מן המים, ושכר זה יטול ואין בו משום שכר השבת אבידה, דלא גרע ממי שיש לו מלאכה שאינו חייב להניח מלאכתו ולעסוק בהשבה, וכאן ג"כ הרי היה לפניו הצלת אבידתו, אבל א"צ ליתן לו יותר בשביל הפסד חמורו של המציל שהיה לו להתנות ומזה שלא התנה שמע מיניה שמחל או שחבירו היה אומר לו אילו אתה לא היתה מציל הייתי לוקח אדם אחר שיציל ובכגון שיכול להציל דאל"כ המציל זכה מההפקר. סמ"ע ס"ק ז'. והש"ך בס"ק ב' ציין לעיין בתוס' בב"מ ל"א.
- ח. פירוש אפי' היה שם חבירו ולא התנה עמו, אלא כבי"ד שהיו שם ג' שנקראים בי"ד. סמ"ע ס"ק ח', ובנתיבות כתב שהבעלים היו ברחוק וע"כ מספיק מה שהתנה בפני ג'.
- ט. שמשעה שירד להציל של חבירו ונתייאש משלו נתחייב לו חבירו כפי תנאו, ומין השמים ריחמו עליו שעלה חמורו מאליו. סמ"ע ס"ק ט'.
- י. שנתיאש ממנו משעה שירד להציל של חבירו, וכך הוא בירושלמי, סמ"ע ס"ק י'. וכתב בבאורים בס"ק ב' שהשני זכה בו שעדיין לא נודע לבעליו שעלה חמורו.

עין משפט ה.

הו"מ סימן רפד פעיף ה
עין לעיל דף קטו. עין משפט ט

עין משפט ז.

יו"ד סימן קטז פעיף א

א. משקים שנתגלו אסרו אותם חכמים כ שמא שתה מהם נחש והטיל בהם ארס, ועכשיו שאין נחשים מצויים ל בינינו מותר.

כ. ממשנה תרומות פ"ח משנה ד', ובגמ' ע"ז דף ל' וחולין דף ו'. ואפי' אם שתו אחרים מהם ולא הוזקו אין לשתות מהם שהארס צף למעלה, ויש שהארס שלו מפעפע עד אמצעית המשקה ויש שהארס שלו שוקע לשולי הכלי. כף החיים אות א'.

ל. כ"כ הטור בשם התוס' בע"ז דף ל"ה, וכ"כ הרשב"א בתה"ב. מ"מ יש להזהר מלשתות בלילה גם בזה"ז משום שממית שיש בו ארס ואם שכח ולא כיסה אין לאסור מסתמא דשומר פתאים ה'. כף החיים אות ג'.

אבל בארצות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי נחשים ועקרבים, וע"כ ראוי לכל ירא נפשו להזהר בהם וכן נהגו בארץ ישראל להשמר. כף החיים אות ו'.

מים שנתגלו כשרים לנטילת ידים עיין באו"ח סי' ק"ס, ובכף החיים שם אות ב'. מ"מ בארצות המערב ששכיחים נחשים יש להחמיר. כף החיים אות ח'.

והגם שלא שכיחים היום נחשים צריכים להזהר ולכסות התבשיל בלילה משום שמצויים נמלים ותולעים ויתערבו בתבשיל ועוד דחיישינן שיאכלו ממנו עכברים ועובר משום בל תשקצו, וע"כ ראוי לכל ירא שמים לכסות התבשיל בלילה וביום. כף החיים אות ט'.